

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЦІОНІВ

Серпенінова Ю.С., к.е.н.

*Доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»*

Опціон - особливий вид біржової операції з обмеженим, порівняно із звичайними ф'ючерсними операціями, ризиком. Набувач опціону стає власником права на здійснення певної операції, але разом з тим опціон звільняє його від обов'язку реалізувати придбане таким чином право у разі якщо ситуація складеться для нього несприятливо. За надання такого права, що в тому числі передбачає звільнення від обов'язку його реалізувати, покупець опціону сплачує продавцю певну суму, яка називається премією або ціною контракту.

Тобто, опціоном вважається контракт, що надає отримувачу право, але не зобов'язання придбати певний базисний актив протягом визначеного терміну та на заздалегідь визначених умовах.

Для опціонної угоди важливими є визначення ціни виконання, за якою власник опціону має право купити відповідні акції та внутрішньої вартості опціону, що дорівнює різниці між справедливою вартістю базисного активу та ціною виконання опціону. Таким чином, внутрішня вартість – це сума виграшу власника опціону в тому випадку, якщо він вирішить виконати опціон в даний момент.

Отже, для відображення в обліку береться ринкова ціна опціону, якщо вона відома, що для опціону буває дуже рідко, тому для опціонів найчастіше застосовується оціночна модель.

У разі, якщо не можливо встановити справедливую вартість опціонів, що надаються, чи не має змоги застосовувати оціночні моделі, то дана операція буде оцінюватись за внутрішньою вартістю опціону з переоцінкою даного інструменту на кожну звітну дату до тих пір, поки операція не буде вважатись закритою. Загалом ціна опціону дорівнює тому, скільки один учасник готовий заплатити за право, що придбавається, проти того, скільки інший учасник готовий

отримати за зобов'язання поставки базового активу за ціною виконання.

При цьому виникає чимало питань стосовно обліку операцій з опціонами. За придбання опціонів покупець все ж сплачує продавцю певну суму, так звану премію, однак ця премія, самотійно як цінність не враховується. Так, якщо опційна операція укладається з метою хеджування, то витрати на купівлю опціону (премія, раніше сплачена продавцю) зараховуються на збільшення вартості придбаних/проданих згодом базових активів, якщо ж зі спекулятивною метою - додаються до витрат поточного періоду.

Похідні фінансові інструменти (деривативи) свідчать про право їх власника на купівлю або продаж тих чи інших цінних паперів певної кількості й за фіксованими цінами, тобто на заздалегідь обумовлених умовах. Це означає, що опціони свідчать тільки про право на придбання цінних паперів, але аж ніяк не є такими.

Первісною вартістю опціону є премія з урахуванням брокерських комісій та інших витрат, пов'язаних з його купівлею. За умови, що опціон придбавається з метою хеджування, сплата премії за опціоном безпосередньо пов'язується з операціями за базовим активом. Тому, враховуючи вимоги п. 4 П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», сума витрат на сплату премії за опціоном зараховується у вартість придбання акцій.

Слід звернути увагу, що контрактні зобов'язання з придбанням опціону не виникають, оскільки у власника опціону вони не можуть виникнути за визначенням. Отже, зобов'язання з придбання опціону не відображаються ні в балансі ні поза балансом.

Таким чином, підсумовуючи можна зазначити, що в обліку хеджера всі доходи й втрати зливаються з вартістю активів, що хеджуються, або зобов'язань, і лише в обліку спекулянта вони показуються окремо як прибутки або збитки від фінансових операцій.

Список використаної літератури

1. Платіж на основі акцій [Електронний ресурс] / Міжнародний стандарт фінансової звітності № 2. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_005
2. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 34 «Платіж на основі акцій» [Електронний ресурс] : Наказ МФУ від 30.12.2008р. № 1577. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки

3. Грачова Р. Розрахунки за участю інструментів власного капіталу [Електронний ресурс] / Римма Грачова // ДТ-КТ. – № 06. – 2008. – Режим доступу: <http://dtkk.com.ua/show/1cid03469.html>
4. Грачова Р. Опціони і варанти: бухгалтерський облік [Електронний ресурс] / Римма Грачова // ДТ-КТ. – № 07. – 2004. – Режим доступу: <http://dtkk.com.ua/show/1cid0733.html>